

Pellroja, rostre pà·lid

Maria Jesús Bolta

Una història d'amor
en la conquesta del Far West

edicions
bromera

Corrien temps dolents per a Irlanda. Des de feia uns anys la situació social s'havia agreujat de tal manera que el 1850 eren milers les persones que vivien en la penúria.

John O'Neill va decidir que només li quedava una eixida a la dramàtica situació personal. Tenia cinquanta-quatre anys, dona i dos fills. Ja feia gairebé un any que malvivien perquè ell havia perdut la faena d'encarregat en una granja i des d'aleshores treballava ací i allà. Va reunir les quatre pertinences que ell i la seua dona, Mary, havien aconseguit acumular a males penes des que s'havien casat. Es va acomiadar, el cor gros, d'amics i de veïns. Va llançar un últim adéu al poble natal i es dirigí, una matinada, amb tota la família cap al port.

La seua no havia estat, ni molt menys, una decisió original. Era més prompte fruit de la desesperació general que envaïa la societat irlandesa d'aleshores i del reclam que des del continent americà havia alimentat mil i una fantasies: s'havia descobert or a Califòrnia. Per això, constretes per la fam i captivades per la brillantor d'aquell metall, moltes famílies, igual que els O'Neill, havien optat per abandonar les arrels i llançar-se a l'aventura americana.

Les parets d'Irlanda, les de tot Europa, n'estaven repletes: cartells que cantaven les excel·lències d'aquell

territori a l'altra banda de l'oceà: praderies verdes, muntanyes per conquerir, or a cabassos, tot un futur d'esperances a l'abast d'homes i de dones amb ganes de prosperar. Aquell territori podia esdevenir la nova llar, la nova pàtria per a milers de persones.

John O'Neill indicà a la seua esposa el lloc que els corresponia a la coberta del vaixell. Havien gastat quasi tots els estalvis en els quatre passatges: tres bitllets sencers per al matrimoni i per al fill Michael de dèsset anys, i un passatge una mica més barat per a Elisabeth que encara no havia fet els dotze anys.

Quan la sirena del vaixell assenyalà l'eixida cap al Nou Món, el sol aguaitava el front per l'horitzó. Era un dia fred del mes de febrer. Centenars d'ulls humits i de cors esperançats i temorosos alhora llançaren una darrera mirada a la terra que els havia vist nàixer i créixer.

—És per a tu, mare —féu Michael allargant la mà.

La dona, els ulls irritats i un rictus de dolor contingut en el rostre, desvià un moment la mirada del port que s'allunyava més i més i atengué el fill.

—És terra del nostre camp —va afegir el fill amb un nus a la gola.

La mare no va alçar els ulls. Premé el paquet entre les mans tremoloses mentre les llàgrimes, silencioses, s'esmunyien rostre avall.

Michael O'Neill, abocat a la coberta del vaixell que el duia cap a Nova York, s'adonà que ja havia deixat de comptar els dies que portaven de navegació. Quantes setmanes havien passat des que abandonaren la verda Irlanda? Quantes hores des que la seua família i ell havien embarcat en aquella nau d'aspecte sobri?

Mirava com les ones que s'aixecaven al voltant de l'embarcació morien, resignades a no fer trontollar aquella mola de fusta i tela. Michael era alt i prim, tal vegada massa alt i massa prim per a la seua edat. Però el semblant de faccions fines, endolcides per uns grans ulls verds, li conferien un aire de candidesa i d'innocència lluny del posat d'un adult. El xicot enyorava terriblement Irlanda. A la seua edat encara no havia vist res del món que l'envoltava. Sempre havia viscut enmig d'una plana verda, sotmesa als capritxos dels vents i de la pluja. Ara, envoltat d'aquella immensa extensió líquida, rememorava l'olor de la terra humida del seu país, sacsejada per milions de gotes d'aigua, batuda per vents vinguts de lluny, eixugada esporàdicament pels tímids rajos d'un sol malaltís i dèbil.

No havia conegut mai cap altre paisatge; per això, els sentiments que ara l'envaïen resultaven contradictoris. D'una banda, els seus dèsset anys li havien ensenyat a estimar la terra dels avantpassats; d'una altra, però, l'ímpetu de la joventut l'arrossegava cap a l'aventura, cap al descobriment d'un món nou i obert a la fantasia.

La travessia fou llarga i monòtona. Els dies es repetien i les nits s'allargaven fins a desembocar en una alba que oferia sempre el mateix paisatge d'aigua.

Finalment un dia, a mitjan matí, embolcallats en un sol groc i redó com un rovell d'ou, els emigrants de la vella Europa arribaren a termini. Michael encara recordava l'eixida del port irlandés com una estranya barreja entre la tristesa i l'esperança. Ara, però, l'arribada al port americà li evocà l'acostament del fill temorós al pare violent. Els centenars de passatgers que durant les setmanes anteriors havien compartit records i projectes miraven ara les construccions que es retallaven sobre l'horitzó de la ciutat portuària. Un sentiment unànim semblava pintat sobre tots els rostres, una mateixa expressió recobria les mirades de les famílies que arribaven a terra estrangera, forçades per la fam i per la mort. Cada vegada que el viatge d'un d'aquells vaixells tocava a la seua fi, la mateixa metamorfosi s'operava en els viatgers. No era només l'aspecte malaltís d'aquella massa humana, ni els posats fugissers i temorosos, era sobretot una mena de batec invisible que corria pels cossos i pels cors i que expressava el desconsol, el dolor contingut de tots els qui, contra la seua voluntat, havien hagut de renunciar al passat i a l'herència de la terra nadiua.

El viatge cap a Saint Louis era costós: no solament els colons havien d'invertir una bona part dels estalvis en

l'adquisició d'una carreta sinó que a més els esperava la travessia dels Apalatxes on havien de sortejar una multitud d'obstacles. Tanmateix, tot i que en aquella serralada moltes famílies ja es donaven per vençudes, aquell viatge no era res en comparació amb el que els esperava a l'altra banda del Mississipí.

John O'Neill havia aconseguit una plaça per a la seua família en la caravana cap a Oregon que eixia la tercera setmana del mes de maig des de Saint Louis. Havia fet mil i una gestions per trobar lloc en el comboi que recorria la pista de Santa Fe, cap al sud. No obstant això, l'allau de colons cap a Califòrnia era tal que encara hagué de donar gràcies a Déu per poder formar part d'una de les expedicions. Malgrat això, estava satisfet: el mes de maig era la millor època per a iniciar la travessia del continent perquè el comboi no tocava les Muntanyes Rocalloses durant les terribles estacions hivernals quan el pas esdevenia extremament perillós.

Mentre transcorrien les setmanes que els separaven de l'inici del viatge, John i el seu fill, Michael, es dedicaren a ocupacions que els haurien de reportar els diners necessaris per a proveir-se dels queviures i de les eines més indispensables. Calia obtenir un bon carruatge per a la mare i Elisabeth, i un tir d'animals forts i robustos que resistiren les inclemències i les privacions del llarg periple que els esperava.

Per fi el dia assenyalat va arribar. Era un assolellat matí de primavera. Corria una lleugera brisa que s'ha-

via emportat tots els núvols del dia anterior i havia deixat el blau turquesa del cel al descobert.

La família O'Neill es presentà, matinera, al lloc de la cita: una immensa esplanada de terra batuda, roja, els contorns de la qual es difuminaven, engolits pels remolins de pols que els vehicles, en constant moviment, alçaven.

—John, quanta gent hi ha ací? —preguntà Mary O'Neill que sempre havia cregut que aquella expedició seria poc nombrosa.

—Que quanta gent? —repetí el marit, estranyat—. Hi deu haver mig centenar de carros i sembla que encara en falten molts. Açò és una caravana, estimada, no una festa privada —i va riure l'acudit.

L'esposa, tanmateix, estava tensa. Mig centenar de carros significava moltes persones, de procedències i vides tan diferents com el cel ho és de la terra. Per a ella, de natural més aviat reservada, aquell món heterogeni que s'obria davant seu es convertia en una altra prova de foc a afegir a la travessia de l'immens i salvatge territori americà.

De sobte, però, notà una lleugera pressió al genoll. El marit la mirava tendrament:

—Açò és el futur dels nostres fills, estimada. N'hem de donar gràcies a Déu —va fer amb una veu reposada i alhora resolta que reconfortà la dona.

L'espectacle que trasbalsava Mary O'Neill era certament dantesco. Una multitud bellugadissa formada

per carruatges, animals i individus semblava participar d'una dansa frenètica. Tanmateix, enmig d'aquell desori, s'albirava una certa organització personificada en una vintena d'homes a cavall que semblaven actuar sota les ordres d'un vaquer d'aspecte robust i semblant aspre. Mentre Michael observava, embadalit, com els genets interpel·laven els pioners que anaven arribant i els cominaven a incorporar-se ràpidament a les llargues cues de carros, un d'aquells homes, barbut i d'aspecte bastant polsegós, féu un senyal amb el braç a John O'Neill:

—Vosté, vinga cap ací. Veu aquella filera? Col·loque's allí i no es moga. En acabant, passarem per donar-los unes quantes instruccions.

El colon tirà de les regnes i els bous, avesats sens dubte a una existència plàcida, obeïren respirant sorollosament. John O'Neill s'hauria estimat més un bon parell de cavalls però els preus exorbitants l'havien forçat a optar per aquelles bèsties de caminar lent que arrossegaven penosament el carro cap a l'emplaçament assignat.

Una volta col·locats, el cap de família ajudà l'esposa a baixar. Michael es féu càrrec de la petita Eli.

—John —li va preguntar la xiqueta rossa, de rostre fi i blanc—, quan arribarem a casa?

El germà gran va somriure. Havia estat difícil explicar-li per què havien hagut d'abandonar la casa d'Irlanda, els parents i els amics, i com ara anaven a buscar una nova llar en un país completament desconegut.

Per a ella, el més dolorós havia estat acomiadar-se d'Arnold, un xiquet del veïnat que tenia la mateixa edat i que sempre havia estat el seu company inseparable. Els xiquets no coneixien l'abast de l'empresa que la família O'Neill, com moltes altres del poble, estava a punt d'iniciar, però la nit en què es van dir adéu, intuïren que els jocs i les hores passades junts havien acabat per sempre més. Per això, Arnold, les llàgrimes als ulls i en un rampell de gosadia, va depositar un bes sobre la boca de l'amigueta alhora que pronunciava precipitadament unes paraules que Eli guardaria tota la vida al fons del cor:

—No sé com podré viure sense tu. T'estime molt i sempre t'estimaré. No m'oblides.

En acabant, li deixà un paquet menut sobre la falda i desaparegué en la foscor de la nit. Elisabeth, amb un enorme nus a la gola que li impedia parlar i el cor bategant ràpidament, desféu l'embolcall i descobrí un collaret de perles blanques. Els ulls se li enterboliren.

Quan aquella nit va entrar a casa, ningú no li va preguntar sobre la presència de la misteriosa joia al voltant del coll fi ni sobre les llàgrimes que encara li corrien per les galtes. Els pares i el germà respectaren el dolor agut que produeix l'adéu al primer amor.

Ara, però, el pensament de la xiqueta no podia apartar-se de l'espectacle que s'oferia als seus ulls. Durant més d'una hora, l'allau de carros i de colons no va cessar. Semblaven eixir de totes bandes. A voltes, els crits

dels conductors esglaiaven els animals que s'excitaven i es desbocaven.

Mentre els O'Neill s'ocupaven a ordenar les poques coses que portaven, un dels cowboys que acompanyava l'expedició, s'atansà al carruatge i amb un senyal va convocar totes les famílies dels voltants. L'home es mantenia ert, orgullós, damunt la muntura. Tenia el semblant cendrós, bé per la incipient barba que recobria les galtes d'una mena de polsim gris o bé pel fum del cigar que duia enganxat al llavi inferior com un apèndix inherent a la boca.

Féu el seu discurs cruament, sense cap mirament ni a les dones ni als xiquets que escoltaven amb avidesa les seues paraules. Allò no era un viatge de plaer i els colons, abans d'embarcar-se en aquella aventura, havien de tenir ben present què els esperava. No volia cap romàntic, ni cap idealista en les seues files. Havia d'esborrar d'aquells caps tota la màgia i la fantasia que havien acumulat durant els mesos anteriors.

—Senyores i senyors—va anunciar amb una veu que, sense saber com, aconseguí sobreposar-se a tot l'aldarull circumdant—, la caravana està a punt d'eixir. Tots els membres d'aquest comboi es trobaran sota les ordres de William Marshall, el cap de l'expedició—desvià momentàniament la mirada i la dirigí cap a un home de talla mitjana i cabells llargs que contemplava, aparentment inaccessible, aquell món que ja li pertanyia i del qual era el màxim responsable. L'home del cigar

tornà a depositar la mirada sobre el grup de colons i recuperà el fil del discurs—. El senyor Mar-shall dirigeix un grup de vint voluntaris. Jo sóc John Brown i sóc el responsable de tot aquest sector —aspirà el cigar i lentament un fum grisenc va eixir de les fosses nasals i anà a barrejar-se amb la pols que envaïa l'atmosfera. Continuà parlant—. El nostre primer objectiu és Fort Laramie. Si tot va bé, hi podrem estar d'ací a un mes. El viatge, ja s'ho poden imaginar, serà llarg i pesat. Espere que tots vostés sigueu ben conscients dels perills que ens poden venir a l'encontre. No només parlo dels atacs indis. Han de saber que deixarem pel camí bona cosa de colons —en sentir això, hi va haver com una onada de malestar que va recórrer l'assemblea. Algunes dones es taparen els ulls—. No tots moriran per les fletxes dels pellroges. Alguns perdran la vida per culpa d'alguna malaltia o d'alguna epidèmia, per les aigües enverinades, arrossegats a algun precipici o simplement per debilitat —i mentre deia això mirà Elisabeth que, impulsivament, s'arraulí en els braços de sa mare—. La nostra expedició seguirà un camí obert des de fa alguns anys i pel qual ja han passat moltes persones com vostés. Veuran carretes destrossades, esquelets d'animals i també tombes. És el preu que haurem de pagar per poder arribar a l'Oest.

Callà i mirà un a un els presents. Enmig del soroll que dominava aquell escenari, els rostres romanien ara impassibles. El vaquer no podia deixar d'estranyar-se

del comportament d'aquelles persones. N'havia vistes moltes i molt diverses però sempre que finalitzava el seu discurs, quan ja havia dibuixat el negre panorama que els esperava, sempre topava amb aquelles mirades que semblaven reptar tots els perills, totes les inclemències, tota l'aflicció del món.

Va continuar, ara amb aire quasi triomfant:

—Però allí, a l'Oest, poden estar-ne segurs, els espera una nova vida on cada home, i la seua família, trobarà les oportunitats que necessita. L'Oest és per als més forts i estic segur que tots vostés ho són!

Les últimes paraules van tenir l'efecte esperat. L'assemblea, tot d'una, semblà recuperar la confiança en ella mateixa i ovacionà l'orador. Aquell home tenia més raó que un sant! És clar que allò era una empresa arriscada, però no havien abandonat Europa, no havien travessat l'oceà i els Apalatxes per construir un nou país? Aleshores, endavant! Cap a l'Oest!

—Caravana... En marxa!

El crit era el senyal. Els primers carruatges es posaren en marxa i en el seu moviment arrossegaren a poc a poc la resta que esperava el torn d'eixida. Els homes cridaven i encoratjaven les bèsties, els fuets volaven i tallaven la densa capa de pols que ho recobria tot. Un soroll infernal provocat per les desenes de rodes acompanyava l'eixida de la caravana.

La majoria de les famílies portava totes les possessions acumulades entre les fustes del vehicle. Sovint,

de tan carregades com anaven les carretes, faltava espai per a l'acomodament dels viatgers que, a contracor, havien de recórrer la major part del camí a peu.

Michael havia optat per iniciar el viatge caminant i deixar el lloc a Eli per estalviar-li fatigues. A més, preferia submergir-se en l'atmosfera que es respirava fora. Observava com els vaquers, responsables de l'expedició, cavalcaven amunt i avall i departien ordres, auxiliaven els vehicles despistats o ajudaven a controlar les regnes. Estava segur que aquell món no aconseguiria mai acabar d'ordenar-se. No obstant això, cap al migdia, hom ja podia distingir clarament una columna de carros ben organitzada que seguia el ritme compassat marcat per Marshall i el seu equip.

Els primers dies van passar monòtons. Els colons es dedicaven més que res a adaptar les seues necessitats a la vida nòmada acabada d'estrenar. El temut atac indi no havia arribat; malgrat això, la vigilància era constant. Quan s'acostava la nit, totes les caravanes es reunien formant un cercle i s'unien mitjançant barres i cadenes. D'aquesta manera, creaven una defensa contra les feres i les partides de pèl·lroges.

Mentre les dones s'encarregaven d'encendre els focs i d'atendre els àpats, els homes repassaven les armes, atendien les bèsties o s'aplicaven a solucionar qualsevol avaria urgent.